

Orman Fakültesi
Orman İnşaatı Enstitüsü
Gözetim 1963

SERİ B

CİLT XIII

SAYI 2

1963

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ORMAN FAKÜLTESİ
DERGİSİ

YETİŞME MUHİTİ HARİTACILIĞI VE ORMAN YETİŞME MUHİTİ HARİTALARININ YAPILMASINA AİT GENEL ESASLAR

Yazan :

Doç. Dr. Necmettin ÇEPEL

Modern ormancılık tatbikatında Yetiştirme Muhiti Haritalarının yapılması bir zaruret halini almıştır.

Yetiştirme muhiti haritalarının nasıl yapıldığını, bu husustaki metodların nelerden ibaret olduğunu açıklamadan evvel Orman Yetiştirme Muhiti Haritacılığının tarifini yapmak yerinde olur. Orman Yetiştirme Muhiti Haritacılığı, yetiştirme muhiti envanterinin tespiti, karakterize edilmesi ve plânlanması hususunda yapılan çalışmaların toplu ifadesidir. Bu tariften anlaşılmaktadır ki, bir yerin yetiştirme muhiti haritasını yapmak için evvelâ bahis konusu yerin yetiştirme muhiti özelliklerinin tespiti, bilahare de bu özelliklere göre yetiştirme muhitinin hükümlendirilerek bir plânın tanzim edilmesi gerekmektedir. O halde bu hususta bir tatbikata girişebilmek veya bu konuyu organik bir şekilde işleyebilmek için evvel emirde yetiştirme muhitinin ne olduğunu, yetiştirme muhiti faktörlerinin nasıl etüd ve tavsif edildiğini, sonuçların nasıl değerlendirileceğini açıklamak, ancak bundan sonra elde edilen bilgilerin haritaya nasıl işleneceğini izah etmek uygun olur. Bundan dolayı şimdi yetiştirme muhiti hakkında bazı umumî bilgiler verilecektir:

Genel anlamda yetiştirme muhiti, canlıların içinde bulunduğu bir ortamdır ki bu, suyu, toprak ve havası ile canlıların yaşamasını sağlar ve onları devamlı olarak etkisi altında bulundurur. Orman Yetiştirme Muhiti ise canlıların yaşamasını sağlayan ve onları devamlı olarak etkisi altında bulunduran iklimik, edafik, fizyografik ve biyotik faktörlerin bütünlüğüdür. Bu faktörler mevkî, iklim, toprak olmak üzere başlıca üç grupta etüd ve mütealaa edilir.

Mevki : Mevki faktörü, bir yetiştirme muhiti'nin dünya üzerindeki ve muayyen bir mntıkadaki yerini ve durumunu belirtmeye yarar. Onun için her yetiştirme muhiti biri genel, diğeri de lokal olmak üzere iki türlü mevki ile belirtilir. Genel mevki, enlem ve boylam dereceleri ile mntıkanın ismi ve arazi şekli hakkında verilen bilgilerle tavsif edilir. Lokal mevki ise o yerin mahalli adı, denizden yükseklik, bakı, meyil derecesi ve komşu muhit ile belirtilir.

Klim : Genel anlamda iklim, muayyen bir yerde uzun müddet cereyan eden atmosferik olayların ortalamasıdır. Yapılan meteorolojik ölçmelerden elde edilen sonuçlara göre bir yerin iklimi karakterize edilir. Fakat Orman Yetiştirme Muhitlerinde iklim bazı karakteristikler arzeder. Zira ormanda iklim üzerine atmosferik olaylardan başka daha bir çok çeşitli faktörler de tesir eder ki bunun sonucunda orman yetiştirme muhiti'nin iklimi direkt metotla kavranamaz bir hale gelir. Meselâ ağaçların mevcudiyeti hava hareketlerine, ısı ekstremlerine tesir eder. Keza orman topraklarına has mikrobiyolojik faaliyet ısıya, bundan başka toprağın türü de ısı ve rutubet iklimine tesir eder. Hatta bu faktörler ayrı ayrı bir biri üzerinde de müessir olur. Böylece orman yetiştirme muhitlerinde, atmosfer ve toprak altı yaşama ortamının damgasını taşıyan bir iklim meydana gelir. Bu iklimi doğuran faktörler yer yer çok değişik hüviyetler arzettiğinden, orman yetiştirme muhitlerinde genel iklimden inhiraf eden çeşitli lokal iklimler meydana gelir ki, bunlar ekolojik anlamda klimatik yetiştirme muhiti tipleri ni yaratır. Klimatik yetiştirme muhiti tipleri bilhassa kendine has vejetasyon örtüsü ve toprak özellikleri ile temayüz ederler. Onun için bunların karakterize edilmesi veya tefrik edilmeleri hususunda pedolojik ve biyolojik tezahürlerden birer müşir olarak faydalanılır. Daha açık bir deyimle orman yetiştirme muhiti iklim tipi pratik mânada vejetasyon ve toprak tiplerinin kompleks halinden çıkarılabilir. Meselâ "Lonicera nigra mutedil derecede taze rutubetli ve kireççe zengin topraklarda yetişir" şeklindeki bir ifade bu hususta güzel bir misâl teşkil eder. Bundan dolaydır ki ormanda mevcut bir çok toprak bitkileri ve toprak tipleri bazı hususlarda birer yetiştirme muhiti müşiridirler. Netice olarak, orman yetiştirme muhitlerinde bilhassa lokal iklimlerin tavsifi ve tespitinin gerektiği, bunun için de atmosferik olaylarla birlikte vejetasyon ve toprak özelliklerinin daima göz önünde tutulması lâzım geldiği hiç bir zaman unutulmamalıdır.

Toprak : Orman Yetiştirme Muhiti Haritalarının yapılması için etüdü gereken faktörlerden biri de topraktır. Bilhassa yetiştirme muhiti verim-

liliği üzerinde önemli bir rol oynaması hasebiyle toprak özelliklerinin tespiti ve bunların orman ekolojisi yönünden karakterize edilmesi gerekir. Orman Yetiştirme Muhiti Haritalarının yapılması için lüzumlu temel taşlardan birini teşkil eden toprak tanıtımında bilhassa şu hususların belirtilmesi gerekir:

1. *Orman Yetiştirme Muhiti humus formları* : Toprak verimliliği hususunda rol oynayan önemli faktörlerden biri de humustur. Toprağın ayrışmış, orjinal strüktürünü kaybetmiş organik maddesine humus denir. Humusun kaynağı yıllık yaprak dökümü ile toprak yüzüne varan ibre ve yapraklar ile, kozalak pulları, küçük dalcıklar, mikro fauna artıklarıdır. Humus maddesi kabili istifade katyonları havi olması, bilhassa azot için bir besin maddesi kaynağı teşkil etmesi, toprağın reaksiyonunda önemli bir rol oynaması hasebi ile toprak verimliliğinin bir endikatörüdür. Humusun bu fonksiyonlarını yapabilmesi için ölü örtünün süratle ayrışarak toprağa karışması şarttır. Ayrışma derecesini ise humus formları gösterir. Binaenaleyh toprak verimliliği hususunda humusun tesir derecesini anlayabilmek için humus formlarının tespiti gerekir.

Son zamanlarda humus araştırmaları çok ilerlemiş, bunun sonunda da humus formları detaylı tasniflere tabi tutulmuştur. Fakat pratik mak-satlar için şu üç ana humus formunun tefriki ve tavsifi kafidir:

a) *Ham humus* : Bu humus tipinde bitkisel artıkların büyük bir kısmı mineral toprak üzerinde kalın tabakalar halinde yığılmıştır. Toprak mikro organizmaları faaliyet göstermez. Sadece mantar miselleri görülür. Hiç değişikliğe uğramamış bir yaprak tabakası ile onun altında bariz bir şekilde teşekkül etmiş kalın bir çürüntü tabakası mevcuttur. Bunun altında da mineral toprağa karışmamış vaziyette ve onun üzerinde yatan bir humus tabakası vardır.

b) *Çürüntü tipi humus* : En bariz vasfı yaprak, çürüntü ve humus tabakası kalınlıklarının aşağı yukarı bir birine eşit olması, ve bu kalınlığın 1-2 cm. yi geçmemesi, humus tabakasının çok tedrici de olsa toprağa karışmaya başlamış bulunmasıdır.

c) *Mull tipi humus* : Bu humus tipinde yaprak tabakasının altında ekseriya çürüntü tabakası bulunmaz veya çok ince bir tabaka halinde bulunur. Böylece yaprak tabakasının altında mineral toprağa süratle ve iyi bir şekilde karışan humus tabakası gelir.

Yetiştirme muhiti haritacılığı için bu üç humus tipinin tavsifi maksadı sağlar.

2. *Toprağın tekstür ve strüktürü* : Bitki yetişmesinde önemli rolleri olan bu iki toprak fiziksel özelliği de tanıtılmalıdır (Tek tane strüktüründe kum toprağı, granüler strüktürde balçık toprağı gibi). Hatta yalnız toprak türü değil, toprağın iskelet muhtevası ve jeolojik menşeler de bildirilmelidir.

3. *Mineral toprağın kimyasal terkibi* : Yetiştirme muhiti tanıtımında cevaplandırılması icabeden bir soru da, ekolojik bakımdan yetiştirme muhiti hükümlendirilmesinde mineral toprağın kimyasal özelliğinin ne dereceye kadar müessir olduğudur. Bu hususta bir çok kimseler tarafından çeşitli yetiştirme muhitlerinde yapılan çok sayıdaki etraflı araştırmalardan anlaşılmaktadır ki mineral toprağın kimyasal terkibi orman yetiştirme muhitlerinde tali derecede bir ekolojik önem taşır. Bunun için Orman yetiştirme muhiti haritacılığında özel haller hariç, kimyasal toprak analizi yapmak pratik bir değer sağlamaz.

4. *Toprak tipi* : Lokal dış muhit şartlarını ve ana taşının özelliğini iyice aksettirmesi hasabıyla toprak tipi de belirtilmelidir. (Terra rosa, esmer orman toprağı gibi).

5. *Toprağın rutubet ekonomisi* : Bilhassa memleketimiz şartları için bir çok yerlerde bir bonited faktörü olan toprak rutubetinin tanıtılması mutlak surette lâzımdır. Zira orman yetiştirme muhiti haritalarının en küçük ünitesi olan yetiştirme muhiti formlarının tefrikinde ve isimlendirilmesinde toprak rutubeti birinci derecede rol oynar. Bunun için toprak profilinde görülecek emarelere ve arazide yapılacak muayenelere göre toprağın rutubet ekonomisi ekolojik yönden hükümlendirilir. Orman yetiştirme muhiti haritacılığı maksadiyle orman topraklarının rutubet ekonomisi hakkında bir hüküm verebilmek için vejetasyon süresinde kök sahasındaki rutubet durumu incelenerek şu kademelere göre isimlendirilir:

Yaş : Toprak taneciklerinin arasındaki boşluklar su ile o derece doymuştur ki bir hendek açılrsa veya toprak avuçlar içersine alınsa su süratle akar.

Islak (rutubetli) : Toprak avuç içine alınıp da sıkılırsa su damla damla akar.

Serin (taze) : Toprak el ile sıkılınca veya dokunulunca su akmaz fakat nemli bir his bırakır.

Kuru : Toprak ıslandıktan sonra bir kaç gün içersinde ıslaklığını kaybederse toprak kuru rutubet derecesindedir denir.

Pek kuru : Islanmayı müteakip süratle (24 saat zarfında) rutubetini kaybederse pek kuru olarak vasıflandırılır.

Toprağın rutubet dereceleri ile birlikte taban suyu hakkında da bilgi verilmelidir. Bundan başka toprak derinliği, kök yayılış sahası da belirtilmelidir. Ayrıca arazi şekli de tavsif edilmelidir. Zira aynı yağış şartlarına sahip biri düz, biri meyilli iki sahada toprağa nüfuz eden su miktarı aynı değildir.

Orman yetiştirme muhiti faktörleri hakkında buraya kadar yapılan açıklamalardan anlaşılmaktadır ki bu faktörler karakter itibariyle bir birinden farklı şu iki kategoriye ayrılmaktadırlar:

1. *Statik yetiştirme muhiti faktörleri,*
2. *Dinamik yetiştirme muhiti faktörleri,*

Birinciler oldukça sabit karakter arzeder (mevki, iklim ve mıntıkasının jeolojik yapısı gibi).

Dinamik yetiştirme muhiti faktörlerini ise toprağın fizik, şimik, biyolojik ve filoristik özellikleri ile bu özelliğe göre meydana gelen toprak tipi ve humus tipleri teşkil ederler. Bunlar zamanla gelişir, zamanla degrade olabilirler. Bu tariften anlaşılmaktadır ki birinciler ekolojik yönden analitik metotla, buna mukabil dinamik yetiştirme muhiti münasebetleri ise sentez yoluyla araştırılmaktadır.

Yetiştirme muhiti analizi, ormancılık yönünden önemli ekolojik komplekslerin ve faktörlerin tesbiti gayesiyle yapılmaktadır. Bu hususda en önemli vazife, ekolojik bakımdan hangi faktörlerin orman yetiştirme muhiti analizinde rol oynadığı sorununun cevaplandırılmasıdır. Bu problemin çözümünde, büyük sahalara ve küçük sahalara ait tesirlerin esaslı bir şekilde tefrik edilmesi lâzımdır. Genel iklim ve yeknesak jeolojik-petroğrafik münasebetler, büyük sahalara has özelliklerdir. Fakat bunlardan meselâ genel iklim yalnız horizontal yönde değil vertikal yönde de değiştiğinden zonal yetiştirme mıntıkları yanında rejijyonel iklim kademelerinin de tefriki gerekmektedir. O halde genel iklim ile yeknesak jeolojik-petroğrafik şartların tesbiti büyük sahalarda tatbik edilen bir yetiştirme muhiti analizidir.

Küçük sahalarda veya lokal olarak yapılan orman yetiştirme muhiti analizlerinde tesbit edilmesi gereken hususlara gelince: Bunların başında su ekenomisi gelmektedir. Bugün kabul edilmektedir ki toprak rutubeti, toprağın havalanması ve toprağın sıcaklığı, toprak verimliliği hu-

susunda rol oynayan en önemli fiziksel özelliklerdir. Fakat son zamanlarda bir çok yerlerde bu özelliklerden bilhassa toprağın su ekonomisi, yetiştirme muhiti ünitelerinin tefriki için en başta gelen bir faktör olarak kabul edilmektedir. Zira topraktaki rutubet, diğer iki önemli yetiştirme muhiti olan toprak havasına ve sıcaklığına da önemli derecede tesir eder. Bundan başka rutubetsiz toprakta hayat da olmaz. Bu ise ölü örtü ayrışmasına tesir eder. Çok kuru ve ıslak olan orman yetiştirme muhitlerinde yıllık yaprak dökümü ile toprak üzerine varan ölü örtü ayrışmamakta, kalın tabakalar halinde yığılmaktadır. Bunun sonucunda da besin maddesi devri daimi inkitaa uğramaktadır. Böylece topraktaki rutubet şartlarının toprak verimliliği üzerine bariz bir tesir icra ettiği neticesi ortaya çıkmaktadır. Hatta ağaçların boy artımı ile toprağın rutubet ekonomisi arasında belirli bir münasebetin olduğu da tesbit edilmiştir. O halde ağaç boyu, yetiştirme muhiti boniteti için bir ölçü olarak alınacak olursa, bunda toprak rutubetinin büyük bir payı olduğu kendiliğinden ortaya çıkar. Böylece suyun orman topraklarında hava, sıcaklık, humus ve besin maddesi ekonomisine tesir ettiği göz önünde tutulursa su faktörünün ekolojik ehemmiyetinin diğer faktörlerinkinin üstünde olduğu kolayca anlaşılır. Bu sebepledir ki toprak rutubeti münasebetleri yalnız yetiştirme muhiti analizinin ön safta gelen bir faktörü olmakla kalmaz, aynı zamanda orman yetiştirme muhitlerinin sistematik tasnifinde en başta gelen bir tefrik unsuru olur.

Buraya kadar verilen izahattan orman yetiştirme muhiti faktörlerinin tanıtımı, diğer bir deyimle, analizi üzerinde duruldu. Yukarıda etraflı olarak açıklanmış bulunan bu yetiştirme muhiti analizi amelîyesi, orman yetiştirme muhiti haritalarının yapılması için gerekli bulunan çalışmaların ilk safhasını teşkil eder. Bu safha da bilhassa:

1. Orman yetiştirme muhiti haritası yapılacak sahanın yetiştirme muntakaları tefrikiye esas teşkil eden genel iklim karakteristikleri ile iklimik yetiştirme muhiti tipleri,
2. Arazinin yükseklik kademeleri (mevcut ağaç türlerinin rejyonal yayılış basamakları),
3. Arazi formları, reliyef, ekspozisyon ve meyil münasebetleri,
4. Hidrolojik münasebetler (su ekonomisi bakımından farklı sahalardan),
5. Jeolojik ve petroğrafik münasebetler, bilhassa toprak türü ve toprak tipi,

6. Toprak humusu münasebetleri,

7. Vejetasyon ve orman cemiyetleri, floristik karakteristikler eksiksiz olarak sesbit edilmelidir.

Şimdi de orman yetiştirme muhiti faktörlerinin analizinden elde edilen sonuçların sentez yoluyla değerlendirilmesi bahis konusu edilecektir ki, bu husus orman yetiştirme muhiti haritalığının esasını ve bu yönde yapılan çalışmaların ikinci safhasını teşkil eder. Bu çalışma devresi ise yukarıda 7 madde halinde sayılan yetiştirme muhiti faktörlerinin sentezi, diğer bir deyimle orman yetiştirme muhitinin karakterize edilmesinden ibarettir. Böylece haritalamaya esas teşkil eden bir ekolojik taksimatlandırma yapılmaktadır. Bu taksimatlandırma ameliyesinde:

1. *Zonal yetiştirme mntıkları ve rejijonal yükseklik kademeleri* tefrik edilir. Zonal yetiştirme mntıkları, genel iklim ve arazi teşekkülâtı itibariyle yeknesak olan arazi üniteleridir. Rejijonal yükseklik kademeleri ise, denizden yüksekliğe göre iklim ve vejetasyon örtüsünün bariz şekilde değiştiğini ifade eden ve dolayısıyla klimatik ve floristik değişimleri kombine şekilde aksettiren arazi kuşaklarıdır. Meselâ denizden yüksekliği 250 m ile 2500 m. arasında değişen Uludağ'ın kuzey yamacındaki vejetasyon kuşakları buna müşahhas bir misal teşkil eder.

Ekolojik taksimatlandırmada yapılacak ikinci ameliye değişen jeolojik ve petroğrafik özelliklere göre rejijonal yükseklik kademelerinin *kategorilere bölünmesidir*. Burada bilhassa:

- a) Kalker taşı grubu, (kireç taşı, dolomit, dolomitik kalker gibi),
 - b) Asit silikat taşlar (granit, gnays, siyanit v.s. gibi),
 - c) Nötr silikat taşlar (andezit, diyorit, trakit v.s. gibi),
 - d) Bazik silikat taşlar (melafir, gabro, bazalt v.s. gibi).
- olarak dört grup ayırılır.

3. Taksimatlandırmanın son safhasını *yetiştirme muhiti üniteleri ve ya yetiştirme muhiti* formlarının tefriki teşkil eder.

Yukarıda iki madde halinde zikredilen büyük yetiştirme muhiti kategorilerinden her biri toprağın fizik ve şimik özellikleri, vejetasyon münasebetleri ve su ekonomisi bakımından daha detaylı bir incelemeye tabi tutularak pedolojik, hidrolojik ve floristik karakterleri benzer lokal yetiştirme muhiti formları tesbit edilir. Bunlar en küçük haritalama ünitesi olup silvikültür tatbikatı ve amenajman plânlaması bakımından müsta-

kil muameleye tabi tutulacaklardır. Pedolojik ve hidrolojik incelemelerin nasıl yapılacağı hakkında evvelce bilgi verilmiştir. İlgili bahiste söylendiği gibi yetişme muhiti ünitelerinin ayrılmasında hidrolojik münasebetler, daha doğrusu *orman topraklarının rutubet ekonomisi* birinci derecede rol oynar. Onun için bir yetişme muhiti ünitesinin ismi ekseriya toprak rutubet ekonomisine ait bir terimle başlar. Bu hususta dört toprak rutubeti kademesi ayırmak pratik maksatlar için kâfidir. Bunlar da sırası ile:

1. Yaş yetişme muhiti tipi,
1. Islak-pekserin yetişme muhiti tipi,
3. Serin-orta derecede serin yetişme muhiti tipi,
4. Orta derecede kuru-kuru yetişme muhiti tipi,

olarak isimlendirilirler. Bunlardan birincisi humit yetişme muhiti tipine, serin-orta serin tip ise semi humit yetişme muhiti tipine, orta derecede kuru ve kuru tip ise semiarit yetişme muhiti tipine girer.

Yetişme muhiti ünitelerinin isimlendirilmesinde ikinci derecede rol oynayan bir faktör de *toprak tipidir*. Arazide yapılan etüdler sonucunda araştırma sahasındaki toprakların hangi büyük toprak grubuna girdiği ve hangi tip toprak olduğu tesbit edilir.

Floristik bakımdan yapılacak tesbitlere gelince : Silvikültür tabikatına tabi tutulacak ve amenajman plânına esas olacak saha içindeki *ağaç türleri ve toprak florası* tesbit edilir. Bundan maksat yetişme muhiti tipi içersinde ekolojik bakımdan müsait orman toprağı durumunu tesbit, ağaç nevelerinin ekolojik durumunu tâyin, yetişme muhiti tipi üzerindeki toprak ve vejetasyonda meydana gelen degradasyonun sebeplerini meydana çıkarmaktır.

Yetişme muhiti ünitelerinin tefrikini daha iyi kavrayabilmek için bir misal verelim: Belgrat ormanının muayyen bir sahasında yapılan pedolojik-hidrolojik ve floristik incelemeye göre: Toprak türü balçık, toprak tipi podsolik esmer orman toprağı ve mevcut ağaç türleri ise Kayın-Gürgen olsun. Bu özellikle olan bir sahanı: yetişme muhiti ünitesi olarak ismi "balçık türünde serin podsolik esmer orman toprağı üzerinde Kayın-Gürgen ormanı" veya "serin podsolik esmer orman toprağı üzerinde Kayın-Gürgen ormanı" olarak ifade edilir.

Bu esaslar dahilinde tesbit edilen orman yetişme muhiti üniteleri 1/10000 ölçekli tesviye eğrili haritalara geçirilir. Muayyen ağaç türlerine

ait yayılış sahaları muayyen renklerle gösterilir. Su ekonomisi ve pedolojik bakımdan o sahanın sahip olduğu özellikler ise bu renklerin üzerine tarama ve noktalamalarla özel işaretler halinde işlenir. Yetiştirme muhiti ünitelerinin sınırları oldukça kalın siyah çizgilerle belirtilir. Ayrıca harita üzerinde değişik karakterdeki her yetiştirme muhiti ünitesine bir sayı verilir. Haritanın yan tarafına veya altına özel işaretler konarak harita üzerindeki üniteler belirtilir.

İnsan müdahalesiyle meydana gelmiş degradasyon sahaları ayrıca harita üzerinde belirtilir. Degradasyon sahalasının tefrikinde rol oynayan yardımcı unsurlar şunlardır: Humus tipleri, toprak profilindeki pH değişimleri, baz doygunluğu değişimi, toprak iklimi, kök yayılışı şekilleridir. Bu tesbitlere bir de floristik bakımdan yapılan müşahedeler eklenerek degradasyon sahalaları tefrik edilir.

Yukarıda anlatılan esaslar dahilinde hazırlanan yetiştirme muhiti haritasına bir de izahname eklenir. Bu izahnamede o yetiştirme muhiti iklimi, jeolojik özellikleri, arazi formu, yükseklik kademeleri, toprak özellikleri, tipik orman cemiyetleri ve vejetasyon tipleri hakkında araştırmalara müstenit bilgi verilir.

Gerek orman yetiştirme muhiti haritalarının yapılması, gerekse bununla ilgili izahnamenin tanzimi hususunda verilmiş bulunan bilgilerden anlaşılmaktadır ki orman yetiştirme muhiti haritacılığı bir ihtisas işidir. Onun için ekoloji, pedoloji, jeoloji, haritacılık ve bitki sosyolojisi sahalalarında yetiştirilmiş elemanların kombine çalışmasını icabettiren özel bir faaliyet sahasıdır. Bu sahadaki çalışmalara Avrupa'da yarım asır evvelinden başlanmış bulunmaktadır.

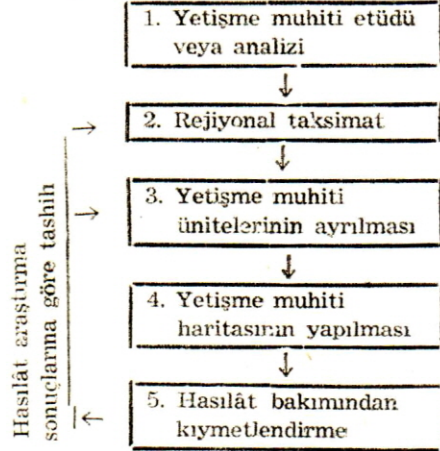
Yurd Ormanlarımız için şimdiye kadar hiç bir yerde yetiştirme muhiti haritaları yapılmamıştır. Fakat modern amenajman plânlarına ve silvikültür teknikine göre işletilmek istenen ormanlar için mutlak surette yetiştirme muhiti haritalarının yapılması gerekmektedir. Zira ormanlarımızdan yetiştirme muhiti şartları bakımından mümkün olan en yüksek miktar ve kalitede hasılat almak başlıca gayemizdir. Binaenaleyh bu gayenin tahakuku, orman yetiştirme muhiti şartlarımızın bilinmesi ile ve buna göre yapılacak amenajman plânları ile mümkün olacaktır. Onun için yetiştirme muhiti haritacılığı hem çok taraflı, çok kademeli bir ekolojik çalışma, hem de ormanın tabii tutulacağı muamelenin çeşidini tâyine yarayan önemli bir mesnettir. İşletme ünitesi veya plân ünitesi olarak ayrılmış sahalarda hasılat bakımından sistematik şekilde yapılacak kıymetlendirmeler, ancak bu ünitelere ait çok sayıda yetiştirme muhiti haritalarının

mevcudiyeti ile mümkündür. Hatta bugün Avrupa'da daha da ileriye gidilerek yetişme muhiti etüd ve analizleri yapılırken, daha ilk adımda ve buna paralel olarak meşcerelerin gelişimine ait hasılât tespitlerinin de birlikte yapılması istikametinde çalışmalar mevcuttur. Böylece yetişme muhiti analizlerine göre kıymetlendirilerek tefrik edilen orman yetişme muhiti ünitelerinin hasılât araştırmaları sonucunda elde edilen değerler ile karşılaştırılarak yetişme muhiti ünitelerinin tefrikinde yapılan hataların tashihi cihetine gidilmesi hususu üzerinde durulmaktadır. Hasılât araştırmalarından da istifade edilerek tatbik edilmek istenen bu usul şematik olarak şu şekilde ifade edilebilir.

Gerçi bu metodun çok zaman alıcı ve pahalı olduğu da kabul edilmektedir. Fakat yetişme muhiti şartları ile artım arasındaki münasebetlerin her yerde olmasa bile bazı sahalarda etraflı bir şekilde etüd edilmesi, yetişme muhiti haritacılığı için son derece kıymetli neticeler kazandıracaktır.

Memleketimiz şartlarına göre, başlangıçta bu derece detaylı bir yetişme muhiti haritacılığı tatbikine maddeten imkân yoktur.

Fakat Almanya'da uzun yıllar yapıldığı gibi bizim ormanlarımızda da toprak türü, toprak tipi ve vejetasyon münasebetlerini kabaca gösteren haritaların yapılması dahi isabetli bir orman amenajman plânlaması ve silvikültür tatbikatı bakımından muhakkak ki faydalı sonuçlar sağlayacaktır.

FAYDALANILAN ESERLER

IRMAK, A. 1958 : Toprak İlmî Ders notları.
Ege Üniversitesi Matbaası.

IRMAK, A. 1946 : Yetişme muhiti ve meşcere tanıtımı kılavuzu.
Hüsnü Tabiat Basımevi, İstanbul.

JELEŖM, H. 1961 : Standortserkundung.
Heft 5, Wien.

KIRSCHNER und

SCHLENKER, 1955 : Nachwort.

Mitteilungen des Vereins für Forstliche Standortskartierung. Nr. 4.
Stuttgart.

SEVİM, . 1962 : Orman Muhitlerinin haritalanması hakkında ekolojik esaslar. Orman Fakültesi Dergisi, Cild XII, Sayı 1/B.

OAKES, H. 1958 : Türkiye Toprakları.
Ege Üniversitesi Matbaası.